

חולין דף ק"א

ר"ש פוסט בגיד של בהמה טמאה
שהכתוב מיעט

הגמרא הביאה שמצינו מחלוקת במי שאכל
גיד הנשה של בהמה טמאה. רבי יהודה
מחייב שתיים, ורבי שמעון פוטר. כעת שואלת הגמרא, מדוע רבי שמעון
פוטר? אם סבר שאיסור חל על איסור, שיחייב גם משום גיד. ואם סובר
שאין איסור חל על איסור, שיחייב משום טומאה שהוא חל קודם. ואם
סובר שאין בגידין בנותן טעם, ולכן פוטר משום אכילת בשר בהמה
טמאה, עדיין היה לו לחייב משום גיד? אמר רבא, באמת הוא סובר שאין
בגידים בנותן טעם, ולכן פטור משום אכילת בשר בהמה טמאה. וגם
משום גיד הוא פוטר, שהתורה מיעטתו בפירוש, שנאמר: "על כן לא
יאכלו בני ישראל את גיד הנשה" מי שגידו אסור ובשרו מותר, יצאה
בהמה טמאה שגידו אסור ובשרו אסור.

האוכל גיד הנשה של נבלה

אמר רב יהודה אמר רב, האוכל גיד הנשה
של נבלה, רבי מאיר מחייב שתיים, וחכמים
אומרים אינו חייב אלא אחת. ומודים חכמים לרבי מאיר, שאם אוכל
גיד הנשה של עולה ושל שור הנסקל, חייב שתיים כיון שהם חמורים
בכך שאסורים בהנאה. ומבררת הגמרא, מיהו התנא הסובר שבאיסור
כולל איסור חל על איסור רק אם הוא חמור ולא אם הוא קל? שהרי בגיד
של נבילה שהוא קל והאיסור הוא רק 'כולל', שמתחילה רק הגיד היה
אסור והבשר מותר, וכשנתנבלה אף שנוסף איסור אכילה על הבשר לא
אומרים שחל גם על הגיד. ואילו בגיד של שור הקדש או נסקל שהוא
איסור 'כולל' ו'מוסיף', שמתחילה רק הגיד היה אסור והבשר מותר,
ולאחר שנאסרה בהנאה אומרים שמתוך שאיסור הנאה ואכילה חלו על
הבשר חלו גם על הגיד.

'כולל' באיסור חמור

אמר רבא, התנא הוא רבי יוסי הגלילי
ששמענו ששיטתו שבאיסור קל לא אומרים
'כולל', ובאיסור חמור מודה שאומרים 'כולל'. ששנינו במשנה בזבחים,
טמא שאכל קדש, בין קדש טמא בין קדש טהור חייב חטאת⁶²⁷. רבי

627 שהאוכל קדשים בטומאת הגוף – זדונו כרת, כדכתיב (ויקרא ז, כ) והנפש אשר תאכל בשר [מזבח השלמים

יוסי הגלילי אומר, טמא שאכל את הטהור חייב, טמא שאכל את הטמא פטור, שלא אכל אלא דבר טמא. אמרו לו: אף טמא שאכל את הטהור, כבר לפני שאכל טמא את האוכל, ובכל זאת התורה חייבתו. וביאר רבא, שרבי יוסי עונה על שאלת חכמים, בנטמא הגוף ואחר כך נטמא בשר, שקדמה טומאת גופו לטומאת קדש הכל מודים שחייב, שהרי איסור כרת קדם. ונחלקו כשתחילה נטמא הבשר ונאסר על כהנים בלאו, ואחר כך נטמא הגוף. חכמים סובים שאומרים 'איסור כולל', שאיסור טומאת הגוף 'כולל' הוא: שכולל טהורות שהיו מותרות לו והטמאות שהיו אסורות לו. ומתוך שמתחייב על חתיכות טהורות דעלמא – מתחייב גם על חתיכה טמאה. ורבי יוסי הגלילי לא סובר איסור כולל, שלא אומרים מגו. הרי שלשיטתו אין לו 'כולל', אבל באיסור חמור יש לו כולל.

שואלת הגמרא, ולרבי יוסי הגלילי, אמנם אין לו איסור כולל באיסור קל, עדיין נאמר שיבא איסור חמור של כרת ויחול עליה? אמר רב אשי, יתכן שדווקא טומאת בשר היא חמורה, שכן אין לה טהרה במקוה.

שואלת הגמרא, והרי מצינו שאף לרבי יוסי הגלילי יש 'איסור כולל'⁶²⁸. ששנינו בברייתא, יום הכפורים שחל להיות בשבת, שגג ועשה מלאכה, מנין שחייב על זה בעצמו ועל זה בעצמו? תלמוד לומר: "שבת היא" "יום הכפורים הוא"⁶²⁹, דברי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר, אינו חייב אלא אחת? שלח רבין משום דרבי יוסי ברבי חנינא, כך הצעה של משנה, ויש להפוך.⁶³⁰

יום הכיפורים שחל להיות בשבת
שלח רב יצחק בר יעקב בר גיורי משום דרבי
יוחנן, לדברי רבי יוסי הגלילי, למי שאמר
שיש להפוך והוא הפוטר, שגג בשבת ששכח שהוא שבת, והזיד באיסור

אשר לה' וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה. רש"י.

628 עמוד ב'.

629 ואלו הם 'איסור בת אחת', שכן באו יחד כשקדש היום, אא"ב רבי יוסי הגלילי באיסור כולל או מוסיף חלים על שאר איסורין, י"ל מ"ה מתחייב על שניהם. דהא אי נמי הוא אפשר דקדמיה חד לחבריה הוא אתי חבריה וחייל עליה, דשבת לגבי יוה"כ 'איסור מוסיף' הוא: דאי הוה יוה"כ קדים הוה חייב על ודון מלאכה כרת, וכי אתי שבת איתוסף ביה מיתת בית דין; ויוה"כ לגבי שבת - 'איסור כולל': דשבת אסורה במלאכה ומותר באכילה; מיגו דאיתסר באכילה משום יום הכפורים – איתסר ליה נמי מלאכה משום יום הכפורים. רש"י.

630 והוא הדין דמצי למימר דסבירא ליה לרבי יוסי הגלילי דאף על גב דאיסור כולל לא חייל – איסור בת אחת חייל; ומיהו רבי יוסי ברבי חנינא סבר דמאן דלית ליה איסור כולל – לית ליה נמי איסור בת אחת; ופלוגתא היא ביבמות בפרק שלישי (דף לג.); כך נראה בעיני. רש"י.

יום הכפורים, חייב חטאת משום שוגג שבת. אבל אם שגג באיסור יום הכפורים, ששכח שהוא יום הכפורים אבל יודע הוא שהוא שבת פטור משתייהן. ואמר אב"י, הטעם לפי ששבת קביעא וקיימא, יום הכפורים בית דין קבעוהו. אמר רבא, סוף סוף שניהם באו יחד ואין כאן 'אחרון'⁶³¹? אלא אמר רבא, מה ששלח רב יצחק שפטור על יום הכפורים לרבי יוסי הגלילי לא היה מעולם, אלא היה זה זמן השמד וגזרו שלא לעשות יום הכפורים. ושלחו מתם, עשו יום הכפורים בשבת אף על פי שאינו חל להיות בו, כדי שלא תשתכח תורת יום הכפורים. והאויבים לא יבינו בו, משום שגם בכל שבת לא עשו מלאכה. ועל אותו יום הכפורים אמר רב יצחק שאם שגג בו והזיד בשבת פטור, שכן אינו יום הכפורים ואין שגגתו שגגה. וכן כשבא רבין וכל נחותי אמרו כרבא.

מתי נאמר מקרא של גיד הנשה מביאה הגמרא ששנינו בברייתא, אמרו לו לרבי יהודה, וכי נאמר 'על כן לא יאכלו בני יעקב', והלא לא נאמר אלא 'בני ישראל', ולא נקראו 'בני ישראל' עד סיני? מקרא זה לא נאמר עד סיני, אלא לאחר שקבלו משה בסיני ובא לכתוב את התורה כתב אותה אזהרה אצל המעשה, לידע מאיזה טעם נאסר להם'. הקשה רבא, נאמר: "וישאו בני ישראל את יעקב אביהם"? עונה הגמרא, שזה לאחר אותו מעשה שנאבק עמו לזמן מרובה בבואו מפדן ארם, והקב"ה קראו 'ישראל', שנאמר "לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל וגו'". אמר רב אחא בריה דרבא לרב אשי, אם כן שייאסר משעת הכתוב "וישאו בני ישראל"? אמר לו, וכי תורה פעמים פעמים ניתנה? אותו הזמן לא היה שעת מעשה ולא שעת מתן תורה.

631 וע"כ רבי יוסי הגלילי פטר משום שסבר כיון דבכולל ומוסיף אין איסור חל על איסור, באיסור בת אחת גם לא חייב אלא אחד, וא"נ הויד באחד מהן הרי שגגת חבירו עומדת, וחייב. רש"י.

